

залучалися до реконструкції пам'яток архітектури древнього Києва, а також пам'яток, що загинули за часів радянської влади та фашистської навали в роки другої світової війни. В процесі такої роботи вони додатково знайомляться з історією створення пам'яток архітектури, набувають нових теоретичних і практичних знань.

Студенти охоче виконують такі завдання, оскільки уже в перші роки навчання починають розуміти принципи підходу до зображення спадщини, врахування історичного середовища при зведенні нових споруд, сучасного використання та пристосування пам'яток архітектури. Ці проблеми тісно пов'язані з проектуванням новобудов, розміщенням нових об'єктів у вже існуючому середовищі.

Зв'язок з практикою, виконання академічного завдання з конкретним адресуванням (ілюстрації для навчального посібника, експонати для виставки і т.п.) викликає зацікавленість студентів у виконанні роботи, а разом з тим розширює світогляд, підвищує відповідальність за виконання завдання. Крім того, ця форма роботи спонукає до наукового пошуку, участі в конкурсах студентських теоретичних праць. І дуже шкода, що архітектурний факультет вже не проводить студентських науково-теоретичних конференцій, які мали велике значення для виховання у молоді зацікавленості у науковій роботі й після закінчення інституту.

Зв'язок академічного архітектурного навчання з практикою здійснюється також шляхом організації обмірної практики. Останнім часом вона проводилася переважно на основі таких пам'яток архітектури, як малоповерхові будинки кінця XIX – поч. XX ст., розташовані в історич-

них районах Києва, зокрема на вул. Воздвиженській, Андріївському узвозі, колишньому Петровському та Нестеровському провулках. Цінні матеріали обмірної практики, наприклад, з Петровського провулка, якого вже не існує, зберігаються на кафедрі теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв.

Матеріали обмірів і реконструкцій, виконані студентами під керівництвом педагогів, мають велику наукову і практичну цінність. Вони вже використовувалися в науковій інвентаризації, пов'язаній з розробкою генплану Києва, у підготовці "Зводу пам'яток". Виконання студентами завдань з обмірів та реконструкції засвідчує, що, спілкуючись з конкретним об'єктом та ділянкою, студенти встановлюють перші виробничі зв'язки, набувають практичного досвіду. Між іншим, така форма навчання вимагає підвищеної відповідальності викладача-керівника.

Доброю традицією було також виконання невеликих науково-дослідних госпдоговірних робіт (наприклад підготовка спеціальної виставки у Софійському заповіднику), виконання замовлень з інвентаризації забудови Києва відповідно до планів ГоловаПУ та ін. Здійснення цих робіт доручалося студентам, які виявили особливе зацікавлення щодо вивчення пам'яток архітектури, здібності в архітектурній графіці. Таким чином, уже з перших років навчання студенти виконували практичні завдання на замовлення проектних організацій. Академічні завдання, які націлені на вихід у практику і враховують перехід до проектування на старших курсах, мають неабияке значення для виховання у студентів бережливого ставлення до історико-культурної спадщини народу.

Пізнання архітектурно-художніх явищ минулого, дослідження пам'яток архітектури, належне осмислення давніх традицій — важлива передумова розвитку цілесп-

рямованої, оригінальної творчості сучасних зодчих, проектування споруд, позначених високою художністю і виразною національною своєрідністю.

О.П.Ковальський,

доцент кафедри архітектурних конструкцій та технологічних дисциплін УАМ, кандидат технічних наук

Інженерно-технічні дисципліни в архітектурній освіті

Метою архітектурної освіти є підготовка висококваліфікованих архітекторів-проектувальників. Підготовка архітекторів на відповідних факультетах художніх вузів має свої особливості. Це, по-перше, поглиблене вивчення художньо-творчих дисциплін і, по-друге, спільна робота на протязі всього терміну навчання з колегами — представниками творчого фаху (скульпторами, художниками-монументалістами).

Провідна дисципліна на архітектурному факультеті — архітектурне проектування. Програми ж інженерних дисциплін мають забезпечити таку підготовку студента, що дозволило йому впевнено працювати та вдосконалюватись у цій галузі.

Проблеми вдосконалення навчального процесу та перехід до двоступеневої системи навчання зумовлюють розробку нових навчальних планів та програм з окремих дисциплін, які повинні відповідати новим вимогам.

Надання найсучасніших та найширших відомостей в галузі будівництва, забезпечення стійких знань та сталих навичок, вміння використовувати їх в архітектурному проектуванні, зменшення годин на проектування — такі вимоги можуть бу-

ти забезпечені тільки при широкому впровадженні комплексного та наскрізного проектування, тобто такого, коли учбові завдання з технічних дисциплін виконуються або безпосередньо в складі курсового проєкту з архітектурного проектування, або на його матеріалах.

Інженерно-технічні дисципліни, що викладаються на архітектурних факультетах, підрозділяються на три блоки: інженерно-теоретичні, інженерно-будівельні дисципліни, конструкції будинків та споруд. Ступені інтеграції цих блоків в архітектурному проектуванні різні: найменший в блоці інженерно-теоретичних дисциплін, найбільший — конструкцій будинків і споруд.

Для реалізації комплексного і наскрізного проектування необхідне жорстке узгодження тематики та складу завдань, термінів виконання окремих етапів і форм контролю між кафедрами архітектурного проектування та технічних дисциплін.

На архітектурному факультеті у 1992-1993 навчальному році впроваджено метод комплексного проектування на II курсі, наскрізного проектування — на III та IV курсах. Протягом наступного навчаль-

ного року метод комплексного проектування буде впроваджено на III та IV курсах.

Розподіл дисциплін між першим та другим ступенями підготовки архітекторів здійснюється таким чином, що на першому ступені викладаються ґрунтовні інженерно-теоретичні та інженерно-будівельні дисципліни. Другий ступінь навчання передбачає інженерно-будівельні дисципліни, що розкривають складні й специфічні питання будівництва.

Ці дисципліни викладаються як у загальних курсах, так і в факультативних спецкурсах типу "Конструкції великопрогонових покриттів", "Особливості будівництва у сейсмічних районах". Окремі спецкурси замовляються майстернями відповідно до специфіки їхньої тематики (наприклад "Інженерні роботи в складі республіки будинків").

За вірець тут може послужити програма курсу "Будівельні конструкції".

О.І.Седак,

*доцент кафедри теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв УАМ,
кандидат архітектури*

Сучасні наукові методи у вихованні архітекторів

Проблема професійної майстерності і пов'язаний з нею пошук нових методів підготовки фахівців — гостроактуальні питання вищої школи. Навколо них точаться дискусії, їм присвячені численні публікації та дослідження. Це особливо стосується художніх навчальних закладів, де формується фундамент культури, на якому виростає мистецтво.

При розгляді процесу навчання архітекторів на початкових курсах, тобто першому і другому, можна виявити такі чотири етапи: ознайомлення, репродукції (або відбиття), уміня, трансформації (або перетворення), що відбивають розвиток творчих здібностей майбутнього фахівця.

Рівень ознайомлення з фахом є етапом навчання лише впізнавати, розрізняти об'єкти подібних форм. На цьому етапі виконуються початкові практичні завдання, читаються теоретичні курси загальнофа-

хового рівня, які поступово висвітлюють специфіку професії.

Другий етап — репродукції — характерний діями по відродженню інформації про об'єкт вивчення, його властивості, особливості, характеристики на рівні пам'яті або на рівні розуміння. Студент ще неспроможний самостійно вирішувати комплекс творчих завдань і працює на основі компеляції, відбиття власній інтерпретації чись ідеї (загальнотипової, керівника тощо).

Третій етап характеризує ступінь оволодіння вмінням застосовувати засвоєну інформацію у практичній сфері. Саме після усвідомлення студентом етапності і цілісності системи навчання розпочинається закладання основ уміння, вироблення навичку до розробки абстрагованого завдання, відбиття власного бачення проблеми.

Четвертий етап — трансформації — передбачає набуття уміння транс-

формувати або перетворювати вихідні відомості. Цей етап припадає на кінець другого року навчання.

Названі етапи відповідають меті навчання і, якщо їм давати критичну оцінку не лише формально, а й фактично, суттєво, на перших курсах не завжди пов'язані із змістом навчання через недостатню комплексність загального підходу.

Початковий період архітектурного навчання стимулює два види діяльності — репродуктивну і продуктивну. При репродуктивній, або виконавській діяльності засвоєна інформація лише відтворюється у різних співвідношеннях і комбінаціях; продуктивна ж діяльність відповідає відтворенню суб'єктивно або об'єктивно нової інформації. На початкових етапах підготовки архітекторів переважає репродуктивна діяльність. Але з переходом до двоступеневої структури навчання з'ясувалося, що цей період повинен мати форми продуктивної діяльності, тобто мати належний ступінь самостійності в творчій роботі (з опорою на об'єкт, з підказкою або без них), однак не за рахунок підміни одного виду іншим.

Зазначимо, що у кожному з видів діяльності ступінь самостійності може бути різним, але загальним результатом є: 1) пошук нового рішення як самоцілі з розпізнанням об'єкта; 2) уміня виявляти знання по пам'яті або вирішувати типові завдання; 3) уміня застосовувати знання в нетипових ситуаціях або опанування нових для себе знань; 4) здійснення творчої діяльності як самоцілі.

При цьому для молодших курсів повинен забезпечуватися принцип ланцюжкового розвитку на основі обов'язкового засвоєння фахових дисциплін та виконання базових завдань — від простого до складного, від загального до част-

кового, від основного до другорядного. Порушення цього логічного ланцюжка може призвести до порушення функціонування системи навчання в цілому, коли результат не буде отриманий і загальний рівень якості знань знизиться.

На початкових етапах архітектурного навчання доцільне послідовне застосування таких принципів: феноменологічних, які дають описання загальних явищ, процесів в архітектурі; аналітико-синтетичних, які сприяють систематизації попередньо отриманих знань з фаху, встановлюють причинно-наслідні зв'язки, обґрунтовують закономірності; прогностичних, що відображають або моделюють перспективні основи розвитку фаху; аксіоматичних, які встановлюють закономірності широкого плану.

Дві останні групи принципів більш прийнятні для старших курсів, але з переходом на нову систему навчання виникає потреба в абстрагуванні від конкретних результатів і суто прикладного плану та формуванні у студентів футурологічного мислення. Досвід багатьох архітектурних шкіл початку століття підтвердив плідність взаємодії реальних формальних і футурологічних завдань: ВХУТЕМАС, Баугауз були навчальними і проектними полігонами тогочасної архітектури. На їх базі відбувалася складна і надзвичайно плідна взаємодія трьох поколінь архітекторів: професорів — доцентів — студентів, кожне з яких свого часу було молодим.

Це явище можна спостерігати в кожному десятиріччі розвитку архітектурного навчання. Діяльність навчаних шкіл не тільки співпадала з повним принципним оновленням архітектури, а була й одною з головних причин такої зміни. Саме тепер, коли архітектура стоїть на роздоріж-